

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Nonne cognosce[n]t, omnes qui opera[n]tur iniquitatem, qui deuorant
plebem meam sicut escam panis? Dominum non inuocauerunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

Cruce uia pacis est.

Dicit uero, nō modo eos pacem nō habere, sed uiam pacis nescire, hoc ignorāt qua uia ad pacem eatur. Nempe per crucem, Crux enim, quæ mortificat omnem sensum & affectum, ipsa ducit ad pacem. Et CHRIS TYS dicitur crucifixus est, secum pacem nostram abscondit in deū, qui sub cruce latet, nec alibi inuenit. At impij utriusq; generis, quiduis aliud querunt, q̄ crucem, hoc sensum & affectū suū in rebus & consilijs suis nituntur seruare, ideo fieri non potest, ut pacem cognoscant, nedum, ut habeant. Quare uia pacis, est uia crucis, & pax, non est pax, sicut Prophetæ dicunt. Econtra, crux, nō est crux, nisi enim pacem habet, qui pacem nō querit, ille crucem habet, qui crucem fugit. Verum hic nisi usus uitæ doceat, uerba nihil faciunt.

Pius hō quō uita suā distribuere debeat

Non est timor dei ante oculos eorum. Sape dictum est in superioribus, hūc esse titulum impiorum, ut sine timore dei agant securi, freti, uel rerū copia, uel bona sua intentione. Sicut & in Prophetis olim arguebantur dicere: pax, pax, cum non esset pax. Dabit forte se occasio, de timore & pace, latius dicēdū. Hic breuiter satis fuerit nosse, pium hominem sic distribuere uitam, ut in prosperis & pace deum metuat, eleuatus per fidē super omnia, quæ habet tam interne, q̄ externe, ideo est timor dei ante oculos eius, ne rebus prosperis perueniat affectus, secum cum eis fornicet. In aduersis uero & in inquietudine, in deū fidat, & que eleuatus per fidem super omnia, quæ sentit tam interne, q̄ externe, ideo dicitur nosse uiam pacis, quæ exuperat omnem sensum, utrinque acquisibilis permanens, nec apponens cor, si affluat diuitiæ, nec recedēs, si instet tempus belli. Sic de eis dicitur, pro utroq; tempore: Beneplacitum est domino super timentes eum, & in eis qui sperāt super misericordia eius. Impij, quia fide carent, necesse est, ut rebus affecti super harenam positi sint, quo sequitur, ut quo cūq; ferantur cadantq; res eorum, ipsi rapiantur simul cum eisdem: Ita fit, ut etiā tunc pacem non inueniant, dum eam querunt in rebus, cum res ipsæ stare natura nequeant.

Nonne cognoscēt, omnes qui operātur iniquitatem, qui deuorant plebem meam sicut escam panis: Dominum non inuocauerunt.

Hic uersus & sequens probare mihi uidentur, tres proximos esse suppositiōs, cum eandem sermone habeant sententiam, quam non est uerisimile, superfluis uerbis esse iteratam præsertim eodem loco.

Cognoscant, absolute dicitur, pro eo quod est, an non aliquando efficiēt cognoscentes: ut sciant, & sentiant, quantū malorū faciunt, qui præ securitate & timoris dei neglectu, etiam bene sese facere arbitrantur, ex cæcitate affectu rerum, quas solas cognoscūt: Porro ipsi, nihil minus de se dici credunt, q̄, q̄ sint ignari quid faciunt. Scimus (inquunt) quid faciamus. Quin aliorum omnium quoq; iudices & magistri fieri prompti sunt.

Operarios iniquitatis פועלי און Poete Auen, abunde diximus, esse quæ operentur, unde pax cordis non acquirat, quæ ex solius opere fidei & pietatis (ut dixi) possidetur, sed potius dolor miseria, & ut Ecclesiast. solet appellare, uanitas, labor, afflictio, cōtritio, seu absumptio spiritus. Diximus enim Auen proprie significare dolorem, qui fructus est cōtrarius paci, omnium qui extra fidem operantur, siue sint bona in oculis hominum siue mala.

Itaq;

Itaq; uerbum longanimitatis uel tediij, uel etiam commiserationis est, dum
 dicit: Nonne cognoscent: Ac si dicat, q̄ diu miseri isti differant cognoscere su-
 am miseriam, & q̄ aliud nihil sint, q̄ operarij Auen: Non sentient aliquando
 sese non nisi cōteri, tristesq; magis fieri in uis suis, ut tandem uiam pacis, quæ
 exuperat omnem sensum querant: Hanc certe sententiam, præcedens uerfus
 sic dedit: Contritio & infelicitas in uis eorum, & uiam pacis nō cognouerūt.
 Cum Auen illa, siue dolor, aliud non sit, q̄ contritio & infelicitas, Tum q̄ ui-
 am pacis non cognouerunt, idem est, quod hic dicit: Nonne cognoscent ali-

quando se esse operarios Auen:
 Aptior etiam fuisset quaestio per simplicem negationem, ut optantis affectu
 dicatur, non cognoscent: Nam nonne, uel nunquid, prophetantis affectum
 indicat, alterum affirmatiue, alterum negatiue, ut grammatici docent. Tamen
 si quis contendat, affirmatiuo quaestiuo, nonne, ostendi q̄ impij aliquādo sal-
 tem in morte & iudicio extremo cognoscent: Et per negatiuum, nunquid, q̄
 nunq; salubriter cognoscēt, nō repugno, Potest forte hebraicum מִן הַלֹּאֵם
 omnibus tribus his quaestiuo dari.

Qui deuorant plebem meam, sicut escam panis. Voratores populi, tyran-
 nos scilicet hoc uerbo arguit. Deuorant (ait Augustinus) populum, qui sua
 comoda ex illo capiunt, non referentes ministerium suum ad gloriam dei, &
 eorum quibus præsumunt, salutem. Taxat igitur inexplebilem auariciam & rapa-
 citatem magnatum, qui dolis ac ui omniq; arte populum exhauriunt, sicut ho-
 die cernimus in Romanæ curiæ & Episcoporum mōstris potius q̄ exemplis.
 Sic Amos, ij. Super tribus sceleribus Israel & super quatuor non conuertant,
 pro eo q̄ uendiderint pro argento iustum & pauperem pro calciamentis (hoc
 est, ut hebræus habet, pro moneta, uel frumento) qui conterunt super pulue-
 rem capita pauperum, & uiam humilium declinant. Et Michæ, iij. Nunquid
 non uelstrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum,
 qui uiolenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnes desuper ossibus eo-
 rum: qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoria-
 uerunt, & ossa eorum confregerunt & conciderunt sicut in lebetæ, & quasi car-
 nem in medio ollæ.

Quibus artibus hoc illi egerint in populo Israel, tacemus: In Ecclesia certe
 idem agitur, pallijs Episcoporum, annatis, indulgentijs, indultis, priuilegijs,
 exemptionibus, sacerdotiorum impudentissimis nundinis, ut taceā, quid re-
 ditibus, reemptionibus, mendicitatibus deuoretur, quæ omnia si quis exigat
 ad supputationem, una cum tributis, quæ magistratibus prophanis dantur,
 inueniet, primo, nec tertiam partem populi pro uictu & substantia laborare,
 reliquos omnes partis frui, deinde unum eundemq; populū, plus sexagesies
 singulis annis exactionem pati. Ita longe plures sunt comestores & uorato-
 res, q̄ operatores, ut mihi omnium sit miraculorum maximum, homines uno
 anno ali posse, ex ijs quæ proueniunt, immo credo prouentus omnes inuisi-
 bili miraculo assidue augeri, non aliter, q̄ panes Christus multiplicauit in
 Euangelio. Atq; hanc gratiam referre debemus acceptam Romanæ tyranni-
 di, quæ suis legibus aliud non fecit, q̄, ut ocioforum deuorantiumq; hominū
 ubique superaret numerus, sub specie religionis & nomine Ecclesiæ: Effletq;
 unum in Ecclesia negotiū, auaritia, rapacitas, exactio, sicut est dies hæc. Quid
 ergo miramur Turcas, aut Iudæos opulentos esse: laboratur enim apud eos,
 apud nos uoratur.

Operatur iniquitatem & deuorat plebem.

Diximus autem & supra psal. v. eos qui ueritatem sincere non docent, sed suis traditionibus animas illaqueant, in scripturis appellari canes insaturabiles, auaros, guttur patens, deuoratores domorum, animalia uentris, quorum deus uenter est, ubi enim non pascunt mentem, reliquum est ut solum pascant uentrem, ubi non querunt quæ dei sunt, querant quæ sua sunt, & ubi non sapiunt, quæ sursum sunt, sapiant quæ super terram sunt. Vbi autem pastores tales sunt, nec sincere quæ dei sunt docent, necesse est defectu uerbi dei, talis sit populus, qualis est sacerdos (sicut Isaias solet dicere) & omnes querant, quæ sua sunt (ut Paulus dicit) donec in populo aliud non sit, quæ mutua rapina, avaritia, dolus, uis, iniuria, & ut hic dicitur, deuoratio populi dei, donec antiqui illius populi mores representent, Isaiæ. lvj. Omnes declinauerunt in uiam suam, unusquisque ad auaritiam suam, a summo usque ad nouissimum. Et Hierem. viii. A minimo usque ad maximum omnes auaritiam sequuntur. Interim tamen nihilominus iactent iusticias & uirtutes, doceant, tractentque leges, tum ciuiles, tum Ecclesiasticas, quibus ius & iusticia putantur administrari. Deinde moralia & summas uirtutum, uitiorumque prædicent. Sic enim & illi faciebant, ut ibidem Hieremias profectur, dicens: Et sanabant contritiones populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax, cum non esset pax. Sicut uidemus hodie per dioceses, monasteria, collegia, auaritiam furere, & tamen multa interim bona (sicuti putant) doceri, & fieri. Quare hæc duo pulchre coniungit: Operantur iniquitatem, & deuorat plebem, quæ sint auari, & tamen bona operari, aut saltem humanitatis (ut uocant) officia, uel paucis exhibere uidentur, cum fides, quæ dei cultus est, iuxta auaritiam, quæ Idolorum cultus est, consistere nequeat, ita excæcat eos malitia, ut utrumque non uideant, Sicut dicit: Nonne cognoscent?

Hi sunt Christianorum mores.

Igitur ad locum auaritiæ pertinet hic uersus, immo auaritiæ Periphrasis est, deuorare plebem, propter escam panis, qualem necesse est esse communem uitam omnium, qui fiducia dei uacui, filij diffidentie uocantur, apud Paulum Collo. iij. Mortificate membra uestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immundiciam, libidinem, concupiscentiam malam, auaritiam, quæ est Idolorum seruitus, propter quæ uenit ira dei in filios diffidentie, seu incredulitatis. Fœdissimum sane incredulitatis genus est, non tantum deo confidere, quod corpus alere possit, & uelit, qui uolucres cæli pascit, fœnum agni sic uelit, ut Christus Matthæi. vi. in idem monstrum loquitur. Quid enim si deo crederent in rebus spiritualibus & temptationibus maximis, qui uentrem frigidum non credunt a deo pascendum esse? Aut quomodo in morte credent in manus eius animas suas, quas in sempiternum pascat (si debet uiuere) qui corpora sua ad incertum momentum ei non credunt? Vnde Heb. xij. pro sæda hac pusillanimitate dicit: Sint mores sine auaritia contenti presentibus. Ipse enim dixit: Non te deleram, nec derelinquam, Ita, ut confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo.

Notabile.

Pastores perniciosi.

Quo uitio (ut dixi) ut careant, maxime refert, pastores, qui non modo (si auari sint) exemplo, sed & autoritate, deinde quod extremum est malorum, uerbo nocent subiectis, dum aliud, nec docent, nec doceri sinunt, nisi quod querunt uel auget, uel seruat, Harum rerum exempla, non est necesse monstrare, cum iam in mores, immo in articulos fidei transferint, & hæreticus sit, qui auaritiam pontificum & monachorum taxat, quam hodie pulchro nomine potestatem regis

statem regituum, monarchiam, uicariatum dei in terris appellat, adeo uertim est quod Paulus ait: Existimantes quæstum esse pietatem, siue, ut hic dicit, operarios Auen, & tamē deuoratores plebis. Vnde & Exodi. xviij. Ietro Moli cō, Ietri cōsilium. salutaris, quos populo præficeret, ait: Prouide de omni plebe uiros sapientes & timentes deum, in quibus sit ueritas, & qui oderint auaritiam, & constitue ex eis tribunos & centuriones &c.

Hebræus dicit: Comestores populi mei comederunt escas, explicandi gratia, ne quis de spiritali deuoratione cum loqui crederet, sicut nostra translatio uidetur sonare, quæ per similitudinem dicit, eos deuorare plebem, sicut escæ panis. Hic autem dicit, quod in populo aliud non faciunt, quæ, quod comedunt panem, seu escas, hoc est, quod seipsos pascunt, & uentri insaturabili auaritia seruiunt, quæ comestorem malo populi faciunt, cuius substantiam infinitis modis deuorant. Et sic deuorantes populum, in hoc deuorant, ut comedant & seipsos faturent, aliud nihil pro deuoratione reponentes. Sicut hodie Romana Roma nistatumque facit furiosa auaritia.

Dominum non inuocauerunt. Hic causam & radicem iniquitatis, auaritiæ ponit, nempe diffidentiam, seu foedam incredulitatem, quod in domino non confidunt. Fides enim, quia solo uerbo dei uiuere docet, assidue inuocat dominum in quacumque necessitate, penderetque ex folius dei bonitate. Cum itaque pastores si dem non doceant, nec eam populi sciunt, nihil iam reliquum est, nisi, ut operentur Auen, & auari sint, dicantque auro, fiducia mea, & obrizo, robur meum. Iob. xxxj. Et congregent aurum, in quo confidunt homines. Baruch. iij. Cum ergo deus præceperit præcepto primo, ut non habeatur alienus deus, hoc est, ut in nihil aliud confidatur, ipseque solus in omni necessitate inuocetur, patet, Auaritiæ esse Idolorum seruitutem, quæ facit, ut dominum non inuocent, nec ei credant, credant autem, & inuocent potius aurum, quia impietate perditæ, quicquid bonorum facere uidentur, operationes sunt frustraneæ, doloris, iniquitatis, id est, Auen, unde non habeat conscientiam, nisi inquietudinem & uanum laborem.

Illic trepidauerunt timore, ubi non erat timor. Quoniam dominus in generatione iusta est.

Particula ista, ubi non, erat timor, non est in hebræo, uideturque explicandi sensus gratia, adiecta. Aptè autem spiritus & proprie depingit ingenia & mores impiorum. Impossibile est enim, ut cor hominis sit sine timore, quia si amor fuerit rectus, & ipse rectus est, cum peruerso autem peruertitur & ipse. Cum autem impium amissa fiducia in deum, inhæreat auro & operibus suis, necesse est, ut misera sollicitudine & timore amittendi auri discutiatur, deinde quia fide iustificati non sunt, oportet, ut traditum culis anxie & scrupulosissime uexent: ut sic duplici timore uexentur, altero, ne peccent, altero, ne egeant. Quam miseriam hodie in Põtificibus & Ecclesiasticis omnibus sic uidemus inualuisse, ut hunc uersum nulla glosa adhibita, solo illorum intuitu quilibet planissimum habeat. Quid enim hodie metuitur aliud apud eos, quæ ne res Ecclesiæ alienentur, minuantur, occupentur, ne patrimonía Crucifixi, sancti Petri, beatæ uirginis & aliorum periclitentur: quantis statutis hic cautum est, ne contra hæc aliquid loquatur: quantis fulminibus tenent, ne contrectentur: quantis indulgijs, priuilegijs, immunitatibus, ea munierunt, ne temporalia temporalia sint.

C c v quantis